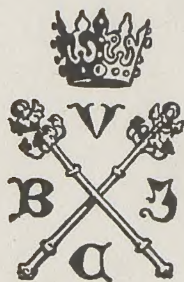

LIST
STANISŁAWA OKSZYCA
ORZECHOWSKIEGO.

SUPPLICATIO
STANISLAI OKSZYC
ORICHOVII.

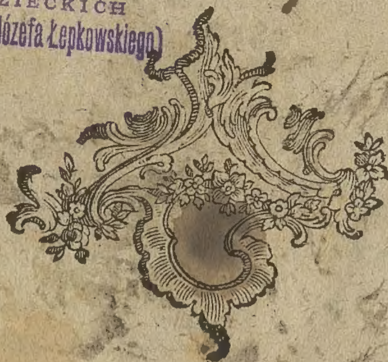
LIST

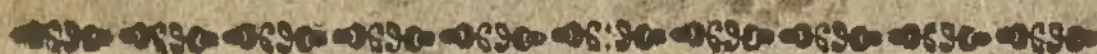
STANISŁAWA OKSZYCA ORZECHOWSKIEGO

DO JULIUSZA III. PAPIEZA

Z PROZBĄ

O UCHWALENIE MAŁZENSTWA SWEGO.

W LIPSKU R. 1782.

SUPPLICATIO
STANISLAI OKSZYC
ORICHOVII.

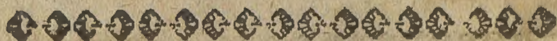
AD JULIUM III. PONTIFICEM MAXIMUM,

DE

APPROBANDO MATRIMONIO A SE INITO.

LIPSIÆ 1781.

Editor do Czytelnika.

Dzieło tak w ſobie ſzczupłe, lecz oraz dla ważności rzeczy tak wielkie, ktore śię dotąd ukrywało, na publiczny wychodzi widok.

Każdemu świadomemu cokolwiek Polſkiey Hiſtoryi tayno nie ieſt, że Orzechowſki, co Xiędzem zoſtawſzy, uſługę ołtarzom ſwiętym na zawſze poślubił, przeciwko Kościoła Rzymſkiego uſtawom żonę poiął; ale iakiemi dowodami u Juliuſza III. Papieża robił, i dokazał, żeby z nią mieſzkał beſpiecznie, i od Pralatow, a oſobliwie od Dziaduſkiego Biſkupa Przemyſkiego napaści wolne prowadził życie, mowiem, czyli wielòm zdarzyło śię czytać.

Editor Lectori.

Quod hodiedum sua mole tam exiguum, sed rerum pondere magnum Stanislai Orichovii opus latuerat, in publicam prodit lucem.

Nemini rerum Polonarum vel mediocriter gnaro ignotum est, Orichovium, qui sacerdas factus sacris se altaribus perpetuum addixerat, uxorem contra Romanæ Ecclesiæ instituta duxisse, ac quibus rationibus, apud Julium III. Pontificem maximum, eam ut tuto retineret; nec Præsulum, ac præsertim Dziaduscii Episcopi Præmisliensis impetitionibus obnoxiam duceret vitam, egerit, atque effecerit, nescio, utrum multis legisse contigit.

Con-

Tail się iego ten list pokorny w prywatnych Szlachty niektorych w Polszcze domach, ani go nikt z nich dać do druku nie myslał. Wzdrygali się podobno mniey słuszną zdięci boiaźnią, żeby wydawszy go albo skromnych Xięży uszu nie obrazili, albo wolnieyszym nieco do wznięcenia rozruchu iakiego przyczyny nie dali.

Lecz ieżeli czego z tego dwoyga lękać się dawniey było potrzeba, teraz zapewne niczego. Ostygło iuż owe zaciekanie się publicznych sporow, kiedy iakakolwiek rzecz wolnie powiedziana, lub napisana dwie natychmiast wadzących się tworzyła strony, z ktorych iedna na drugiey wzaiem godziły zgubę, i gdy obiedwie zarazę od innych oddalić usiłowały, większą ich część pospolicie truły.

Nie zbywa w prawdzie i temi czasy na R.. czney gramadzie ludzi bezczynnych, ktorzy na scholastyczne subtelności i wykręty całe oddawszy życie, chrapliwym niekiedy ozywaią się głosem, i pełne swaru wszczynaią rospráwy, te iednak, że w domowych tylko odbywać się zwykły zakątach, nikogu obchodzić nie mogą.

Continebatur hæc illius supplicatio privatis quorundam Equitum Polonorum parietibus, nec eam publici juris facere, cuiquam animus erat. Verebantur fortasse plus justo timidine si eam evulgaverint, aut bene moratorum sacerdotum aures ostenderent, aut nonnihil dissolutis excitandi cujuspiam motus causam præberent.

Enimvero si quid horum olim erat timendum, hodie certe nihil. Elanguit jam ardor ille Disputationum, ubi quotlibet libere dictum aut scriptum duas confestim altercantium partes exciverat; quarum altera in alterius mutuam ferebantur perniciem, & dum ambæ pestem ab aliis avertere niterentur, longe plures infecerant.

Haud quidem desunt & his temporibus permulti otiosi homines, qui toti scholasticis addicti argutiis, ac sophismatibus, raucum guttur interdum aperiant, & rixarum plenissimas excitent controversias, hæ tamen cum intra eorum tantum domesticos peragi soleant angulos, neminem movere possunt.

Cæterum quibus melior menti sententia, quorumve hac ætate nostra in omni statu atque con-

ditio-

Ale ktorzy zdrowſze maią o rzeczach zdanie, i ktorych tego naſzego wieku w każdym ſtanie i ſpoſobie życia naywiękſza ieſt liczba, chęc naſzę przyſłużeniaſię naukom na dobre wezmą, Liſt Orzechowſkiego od tylu lat ukrywaiący ſię, teraz ſzczęśliwie na iaśń wydobyty, i z niepamięci wyrwany, ſkwapliwie, i obiema, iak mowią rękami, przyiąc raczą: Nayznieſprawiedliwſza albowiem rzecz ieſt, zoſtawiać to w ciemnościach, co aby na pierwſzym było ſwietle, ieſt naygodnieyſze.

Rzecz nowa, od nikogo innego nie tknięta, niezliczonemi, a gruntownemi i niezwyciężonemi iuż z Pisma S. iuż z Prawa przyrodzonego wyiętemi ſtwierdzona dowodami nayprzyiemnieyſzym czytaiącego napełni ukontentowaniem; Autora zaś ſwego nieśmiertelną chwałą, ktorą ſobie tylą poważnemi napiſanemi ziednał dziełami, powiękſzy, czyli, że prawdziwiey powiem, nowey doda. Tak ſię albowiem ludzkim obyczaiem dzieie, że co od dawna w ręku piaſtuiemy, nieiako poſpolicieie, i nieco z ſwego zdaieſię tracić ſzacunku, co zaś ſwiezo da ſię

ditione Vitæ multo maximus eſt numerus, ſtudium iſthoc noſtrum bene merendi de Literis æqui conſulent, Orichovii Supplicationem a tot annis delitescentem nunc in lucem extractam, & ab oblivione vindicatam, ultro ac ambabus, quod ajunt, ulnis excipient. Iniquiſſimum namque eſt, id in tenebris relinquere, quod ut in luce, ſumma verſetur, eſt digniſſimum.

Res ſingularis, a nemine unquam ſuscepta, innumeris iisque ſolidiſſimis tum ex Divinis ſcripturis tum ex ipſa lege Naturæ depromptis argumentis firmata, jucundiſſima legentem perfundet voluptate, Authoris vero ſui immortalem gloriam quam tot tamque excellentibus conſcriptis ſibi peperit operibus, augebit, aut verius dixero, novam adſtruet. Sic enim in rebus humanis eſt, ut quæ dudum teruntur manibus, ſenſim quodammodo vulgaria fiant, deque ſuo pretio amittere quidpiam videantur; quod recens comparuerit, oculos omnium animosque capit, & ſine ſatietate placet.

Por-

widzieć, to oczy i umyſł chwyta, i bez naſycenia podoba śię.

Że zaś nie tylko mową łacinſką, ktorą od Autora ieſt piſany, ale i Polſką ten Liſt wychodzi, mniemam, iż więkſzey ludzi liczbie czyni śię przyſługą, gdy niektorzy ſam autentyk dla wyborney łaciny inni tłumaczenie, mniey onego biegli ięzyka, czytać zechcą.

Porro quod non modo ſermone latino quo erat ſcripta, ſed Polono etiam iſta edatur ſupplicatio, plurium voluntati morem geſtum putaverim, cum alii eam ut eſt ab Authore relicta propter latinæ Orationis elegantiam, alii linguæ hujus minus periti, traductam legere volent.

Sup-

LIST.

Gdyby mi Waſza władza Juliuſzu, życie uczciwe przy beſpieczeńſtwie prowadzić nie przeſzkadzała, o żonę teraz rzecz u Ciebie maiąc niebym przeciwko niey niepoſtąpił. Ale że ta Waſza władza Papieſka kładzie mi tamę, zanioſęć prożbę, nie żeby mnie iaka do tego nagliła wina albo żebym ſądził, iż przez poięcie żony, zbrodnię iaką popełniłem, lecz że obawiam śię onych (ieśli mego z nią mieſzkania nie potwierdziſz) na Ruſi Biſkupow co ſwięte małżeńſtwa rozſtrzygaią, śmiercią, wygnaniem, więzieniem, i dobr wſzyſtkich zabieraniem. Tego więc ia lękaiąc śię, do Ciebie ſię udaię, Ciebie proſzę, abyś mi tey żony pozwolił, ktorą prawem przyrodzenia wziąłem, ktorego przepiſem tak śię godzi żenić, iako rodzić śię, iako żyć.

Co

Supplicatio.

Si per tuam poteſtatem Juli Pater vitam honeſtam tueri mihi licitum fuiſſet, in uxore a te petenda, illa nunc non abuterer! ſed quia tua Pontificia poteſtas obſtat nobis ſupplicabo tibi, non quod me ad id ulla cogat culpa, aut quod credam uxore ducta ſcelere me obligari ullo ſed quod metuam eos (niſi tu retinendæ ejus author fueris) qui in Ruſſia Pontifices ſanctas dirimunt nuptias, morte, exilio, vinculis, atque damno. Ideo horum metu impullus ad te venio, abs te peto ut mihi eam uxorem permittas, quam ego lege naturæ duxi

cu-

Co tu ia powiem o Juliuſzu II. ktory gdy w czas pokoiu niepoczciwie, w czas woyny okrutnie poſtępował, kościoł domowemi rozterkami napełnił. Co o Leonie VIII. o ktorym to głośno ieſt i u was w Rzymie: *żył iako Lew, umarł iak bydle?* Tak bowiem on ku nauce Epikureyczykow był wylany, iż przykładem ich przyſzłe ludzi znioſł zmartwychwſtanie! Co o Klemenſie VII. ktory gdy Rzym na zdobycz i łupieſtwo wydał, Francuza z Ceſarzem ſkłocił, nakoniec własną Oyczyznę Florencyą ſrogo uciſnął. Paweł zaś III. po ktorym naſtąpiłeś, acz był poniekąd mąż dobry i roſtropny, tak atoli ciche było iego Papieſtwo, iż gdyby nam oney korzyści zboru (a) niebył chełpliwie obiecywał, że był kiedy Papieżem byłoby nam niewiadomo. Tak zycie ich częścią bezczynne na urzędzie Papieſkim, częścią też powſzechney ſpokoynosci nieprzyiazne, w wielką nienawiść ſtolicę waſzę przyprowadziło, ktorą iuż nie ſiedliſkiem Religii, ale nierządności bydź mienią Narody od was się odſzczepiaiąc, i gdybyście ich ieſzcze onemi waſzemi przenoſinami, łaſkami, pozwoleniami, podarkami Rzymſkiemi niewſtrzymowali, iuż dawno żadnychbyście niemieli. A chcecież doświadczyć? Zaprzeſtańcie łaſk wſzelkich dawać, obaczycie natychmiaſt, iako mnoga trzoda poydzie w rozpierzch, uiąwſzy iey tey karmi.

Al-

(a) To ieſt, zboru Trydentſkiego, ktory się też za niego zaczął.

cujus, præscripto ita licet ducere uxorem, quam licet nasci, quamque vivere.

Quid de Julio II. dicam, qui dum nequiter domi, crudeliter bello viveret, Ecclesiam civilibus bellis implevit? quid de Leone VIII. de quo illud etiam Romæ apud vos; *vixit ut Leo, mortuus ut bestia?* Tantum enim ille Epicureis deditus esse ferebatur ut ad eorundem modum futuram resurrectionem negavit. Quid Clemens, qui cum urbem Romanam prædæ ac direptioni proponeret, Gallumque cum Cæsare inter se committeret, ad extremum Patriam suam Florentiam oppressit? Paulus III. cui tu successisti, cætera bonus ac prudens Vir cum esset, ita tamen tacitus Pontificatus illius fuit, ut nisi totus spem illam Concilii (*a*) nobis ostentasset, Pontificem Maximum nesciremus fuisse. Ita istorum vita omnis partim remissa in munere Pontificio, partim etiam inimica tranquillitati communi cum esset, in summam invidiam adduxit sedem vestram, quam domicilium non jam Religioni sed formicationum arbitrantur gentes discedentes a vobis & nisi vestris translationibus, Gratiis, Dispensationibus, muneribus Romanis tenerentur, jam dudum nullas haberetis. Vultis probare? nullas amplius gratias date, & videbitis fætum pecus dilabens hoc glande subtracto.

Nam

(b) Concilii scilicet Tridentini, quod otia illo sedente cœptum est.

Albowiem one waſze ſpowiednie, Odpuſty, Nadopuſty, i Piotrowe progi mało iuż maią mocy do znęcenia ludzi do Rzymu, i onych w wiernosci ku wam utrzymania; Wſzyſtko to wſzędzie iuż powſzednieie, i na pośmiech idzie; a nawet ſami waſi rozumieią to być iakimſiś matactwem ku mamieniu proſtactwa od Dataryuſzow, Pilarzow, i innych urzędnikow Rzymſkich wynalezionym, i zmyſlonym z powodu niegodziwego zyzku. W czym wſzyſtkim nic pewnie innego niema, tylko ono nierządnych niewiaſt: *Day mi, i przynieś mi.*

Zapomnieymy o owych poprzednikach twoich, ſco przez ſwą winę Papieſką ſtracili powagę, o Juliuſzu, Leonie, i Klemenſie, ktorzy gdy wſzyſtko ſwoią korzyscią i pożytkiem mierzyli, żadney na uczciwość niemieli baczności. Godziło śię bowiem za ich papieſtwa, zapłaciwſzy, ſioſtrę poiąć za zonę z ſtryienką ſię żenić, Xiędzu bezżennemu bawić ſię nierządem.

I toc ia wſpominam, nie iżbym ſię im iuż zmarłym urągał, co nam byli na mieyscu Oycow, ale żebym Ci dał poznać, czego od Ciebie czekamy i iak wielki wziąłeś na śię ciężar ocalenia tey ſtolicy, ktorą tylu wyſtępkami poprzedzaiących Papieżow być widziſz naruſzoną, Mowię to tym końcem abyś mnie także Ruſina iednego, i ieżeli tak Ci śię zda, proſtaka wiernego iednakże, poki zechceſz, ſyna poſłuchał Oycze.

 Ani

Nam illa vestra *Confessionalia*, *Indulgentiæ*, *Jubilæi*, atque *Petri limina* parum jam valent ad alliciendos in urbem homines, ac in fide vestra retinendos, Frigent enim hæc jam ubique; ac omnium irrisione læduntur ut vestris ipsis videantur esse præstigiæ quædam ad decipiendos homines imperitos *a Datariis*, *Copistis*, atque *officialibus* Romæ inventæ, ac excogitatæ turpis lucri gratia. In quibus videtur inesse nihil aliud præter illud meretricium: *da mihi, & affer mihi.*

Obliviscamur illorum, qui fuerunt ante te, quorum culpa Authoritas Pontificii amissa: Julii, Leonis, Clementis, qui cum omnia metirentur emolumentis & commodis suis, ipsius honestatis nullam rationem habebant. Licebat enim illis Pontificibus, ære dato sororem in matrimonio habere, uxorem patrui ducere, Sacerdotem absque uxore fornicari. Atque hæc commemorantur a me non quo vel illis mortuis in sultem, qui Patrum loco fuerunt, sed ut intelligas, quantam expectationem sustinens, quantumque onus susceperis ejus sedis curandæ, quam tantis vitiis Pontificum priorum convulsam vides esse. Ut videlicet meam quoque hominis Rutheni, ac si ita vis barbari, fidelis tamen quoad voles filii, vocem audias Pater.

Neque enim diutius possumus ferre ac pati pati ea vitæ onera, quæ imposuerunt nobis illi ante nomine Pontifices, re autem acerbissimi exac-

tores,

Ani bowiem dłużey znieść i ścierpieć niemożemy tych zycia naszego ciężarow ktore na nas nawalili oni przed Tobą imieniem Papieże, rzeczą zaś nayprzykrzeysi wyciągacze, co słabość naszę nie wedle powszechnych miarkowali prawideł przyrodzenia, ale do srogich wyrokow swych i nakazow nakręcali, ktorychto gdy słuchamy, wszyscy staliśmy się nakształt Sodomy i Gomorry. Bo też iuż dla ich wyrokow ani za przyrodzeniem nieidziemy, ani się Boga nieboimy, ktoremu widocznie wszelką wiarę odięli oną zwyczayną Rzymską dobitką: *Mimo wszelkie na przeciwną stronę iakieżkolwiek ustawy.* (b)

Ktorą to zaiste dobitką wszystkie obowiązki umiarkowania, skromnosci i wstydliwości ze szczętem znieśli, żeby zaś i śladu ich między nami nie było, zapobieżono pilnie, ieżeli w ktorych Papieskich Ustawach, to naybardziey w Xiędze III. Wyrocznych listow. W niey to Alexander III. pozornym wstydliwości udawaniem, prawdziwą wstydliwość z Łacińskiego wyrzucił Koscioła. Gdy albowiem przeciwko przykazaniu Boskiemu, i przeciwko powszechnego przyrodzenia Końcowi w oney stanowi Xiędze, ażeby Xiądz z swoią zoną nie mieszkał, toć pewnie znać daie, że ieśliby nie mogł się wstrzymać, wolno mu zażywać cudzey.

Jasna rzecz iest, iaką zarazę one wyroczne listy

(b) Te słowa na końcu każdego wyroku Papieskiego kładą się.

tores, qui imbecillitatem noſtram non ad communis naturæ regulam exigebant a nobis, ſed ad crudelis ſua edicta atque interdicta, quibus dum paremus, omnes quaſi Sodoma & Gomorha facti ſumus. Neque enim jam præ illorum edicti naturam ſequimur, neque Deum reveremur, cui aperte ab eis fides abrogata eſt, illa Urbis clauſula: *non obſtantibus in contrarium quibuscumque Conſtitutionibus.* (b)

Qua ſane clauſula omnes partes ipſius moderationis, verecundiæ, atque pudicitiæ ſunt ab illis ſublatæ de medio, quæ ne ullæ inter nos eſſent, proviſum eſt, cum cæteris Pontificum decretis, tum vero *Libro III. Decretalium* diligenter. Quo in libro Alexander III. ſimulatione ipſius pudicitiæ, veram pudicitiam ex *Latina Eccleſia* ejecit. Cum enim contra Dei mandatum, contraque communis naturæ ſcopum in eo libro edicit, ne homo ſacerdos cum ſua ſit uxore, id ait utique, ut ſi non contineat, ſit cum aliena.

Perſpicuum eſt, quam peſtem *Decretales* iſtæ in hominum vitam invexerint, quæ tanta eſt, ut Lutheranum genus hominum acre, ingenioſum & dicax, iisce *Decretalibus* Alexandri contendat Regnum *Papæ* cum Regno *Sathanæ* idem eſſe. Neque enim alias leges in ſuo regno valere vult *Sathan*, quam eas, quæ contra vim naturæ latæ, homi-

(b) Hæc verba ad finem cujusque Decreti apponuntur.

ſty na zycie ludzkie ściągnęły, ktora tak ieſt wielka, że Luterſki ludzi rodzay oſtry, dowcipny, i mowny, mocnie dowodzą, iż dla tych Alexandra wyrokow Kroleſtwo Papieża iednoż ieſt z Kroleſtwem Czarta. Bo czart tego iedynie chce, żeby nie inne w iego Kroleſtwie ważyły prawa, tylko coby przeciwko mocy przyrodzenia wnieſione, do wykonania ludziom będąc niepodobne, przyczyną im ſtawały śię grzeſzenia. Tego gatunku ſą Alexandra o bezżeńſtwie Xięzy prawa, ktoremi pogrązone ſą przykazania Boſkie, przyrodzenie naſze zdeptane, wolność Chrzesciańſka zaſtraſzona tak mocno rożni śię od zycia i uczciwości onych dawnych Chrześcian, że gdyby teraz z martwychpowſtali, zaparliby tego nieuchybnie, iż ze Krwi ich pochodziemy.

I w rzeczy ſamey (gdybym wam niebył mocno przychylny) tak liczne wyſtepki, tak wielkie zbrodnie publiczne i iawne ktore dla tych Alexandra wyrokow popełniaią śię, dotądby mnie przywiodły, żebym wyznał z Lutrem, iż Rzym nieco ieſt innego, tylko ſtolica zarazy. Skąd całe to na zycie ludzkie powietrze, i tak smiały zamach, że nieobawiał śię Rzymſki Papież przeciw onemu Boga wyrokowi: *Nie ieſt dobrze, żeby człowiek był ſam*, ſwoie przepiſywać wyroki, gdzie ſtanowi, że prawe męża z niewiaſtą złączenie, w Xiędzu nie małżeńſtnem ale nałożnictwem zwać się powinno. Wzdy Daniel Prorok nam przepowiada, iż z taką władzą przyiść ma Antychryſt, co będzie czaſy i prawa

 odmie-

hominibus ad ferendum intolerabiles cum fuerint, illis causæ ad delinquendum existant. Cujusmodi esse has istas de Cælibatu sacerdotum Alexandri leges constat, quibus legibus demersa sunt mandata Dei, natura nostra esti obruta, libertas Christiana tremefacta tantum distat a vita cultuque veterum Christianorum, ut si ii nunc resurgerent, nos esse ortos a se negarent.

Et certe (nisi vobis vehementer addictus essem) tot vitia tantaque flagitia publica & manifesta, quæ iisce *Decretalibus* Alexandri committuntur, me cogerent, Romam cum Luthero non aliud esse, quam Cathedram pestilentiæ confiteri. Ex qua omnis hæc ista honestæ vitæ pestis, tantaque audacia, ut non dubitavit Romanus Pontifex contra illud decretum Dei: *Non esse bonum, hominem solum esse*, *Decretales* suas præscribere, in quibus decernit: Legitimam conjunctionem maris & fæminæ in homine sacerdote, non matrimonium, sed contubernium dici. Atqui cum tali potestate. *Antichristus* venturus nobis a Daniele Propheta prædicitur, qui mutet tempora & leges, & qui decretis suis omnem legem mandatorum Dei evacuet, nihil inter homines tranquillum, neque pudicum relinquens, sed cuncta libidini suæ propria faciens.

Ut autem facilius, quod peto, concedas, omnem vitam, ac genus meum Tibi indicabo.

Sum

odmieniał, cobędzie swemi wyrokami wszelkie przykazań Boskich ustawy niszczył, nic w pośrzrodku ludzi spokoynego, nic wstydliwego nie zostawuiąc, ale wszystko wyuzdaney chuci swoiev w własność poddaiąc.

Abyś zaś tym łatwiey, o co proszę, pozwolił, całe Ci zycie moie, i rod moy opowiem.

Co do narodu iestem Scyta, co do krainy Rusin z miasteczka Przemysla, tak oboiem sposobem iestem Sarmata, bo ta Ruś, co mi iest oyczyzną, w Sarmacyi Europeyskiey leży maiąc po prawey Dacyą po lewey Polskę przed sobą Węgry, po sobie zaś scytyą ku wschodowi. Lat siedmnaście, naprzod w Niemczech, toż we Włoszech pod nayslawnieyszemi Nauczycielami na nauki łożyłem; do Domu powrociłem z Rzymu, z wielą odebranemi od Pawła III. łaskami. Gdy mi Ociec ustawicznie Dwory, i wziątki duchowne przekładał przed oczy, Xiędzem zostałem. W tym Ociec umiera. Brat bezpotomny radzi mi, abym się ożenił przykładem Grekow, od ktorych rod nasz wyprowadzamy. Poiąłem więc za żonę szlachetną Magdalenę corkę Jana Chełmskiego składaiąc Kapłaństwo, ponieważ Rzymskiemi ustawami tak obostrzono, żeby Xiądz, co się poświęceniu żeni, zadnego do sprawowania urzędow Koscielnych prawa nie miał. Jan Dziaduski Biskup Przemyski podał radę iżbyś powagą Papieską moie małżeństwo za ważne osądził.

Sum gente Scytha, Natione Ruthena, in municipio Præmiſlienſi, utroque autem modo Sarmata, quod ea Ruſſia, quæ mihi Patria eſt, in Sarmatia Europæa ſit poſita, dextra habens Daciam, ſiniſtra Poloniam, ante illam eſt Hungaria, poſt vero Scythia vergit ad orientem ſolem. Septem decim annis primum in Germania, deinde in Italia ſummis Doctoribus Magiſtris uſus, Domum redii ex urbe, gratias non paucas a Paulo III. domum reportavi. Cum Pater aulas & *præbendas* continuo jactaret, factus ſum ſacerdos. Pater interea moritur. Frater ſterilis mihi ſuadet uxorem exemplo Græcorum, ex quibus orti ſumus. Itaque duxi Joannis Chelmii filiam Magdalenam genere nobili, ſacerdotia abdicando, quod ſcirem Romanis decretis ita caveri, ut ſacerdoti, qui poſt conſecrationem uxorem duceret, in miniſterio Eccleſiaſtico nullum jus eſſet: Joannes Dziaduſki, *Episcopus* Præmiſtienſis ſuaſit, ut tu authoritate *papali* matrimonium valere oportere decerneres.

Peto itaque ſupplex, conjunctionem hac cum uxore mea ut approbes ratamque habeas, ut hac fretus liberer fornicatione; in qua ſumma mihi omnia ſunt poſita. Vita primo pudica, ſpes familiæ, tum vero æternitas ipſa futura illa, ad quam fornicatores & adulteri non perveniunt. His tribus partibus cum mihi definitus ſit omnis Pontificatus tuus, uxorem mihi permittas, oportet, quæ ſumma ſit omnis ejus cauſæ, quæ ad te de me pertinet. Non ego translationes, unio-

nes,

Proszę zatym pokornie o uchwalenie i potwierdzenie związku mego z zoną moią, abym w niey zaufawszy, wolnym się stał od nierządnictwa; boć na niey naywięcey mi zależy. Zycie naprzod czyste, nadzieia rodu naszego; toż ona przyszła wieczność, do ktorey nierządnicy, i Cudzołożcy nie przychodzą.

Z tych iedno trzech miar gdy ia teraz na twoię godność Papieską uważam, niemożesz mi odmowić żony; o czym też ta cała iuż niech będzie sprawa, co o mnie ma do ciebie należeć. O przenosiny żadne, o przyczynienie probostw, ani o iakie inne łaski prosić nie będę. Zachoway takowe rzeczy dla inszych, ktorzy chciwi zysku, na wszelką szpetność podać swe zycie są gotowi. Ja tego szczegulnie domagam się, abyś mię z żoną postanowił w małżeństwie, w ktorymbym wolen od niebespieczeństwa nierządności, pewney oczekiwał oney nadziei błogosławioney, i przyiścia chwały wielkiego Boga i Zbawiciela Pana Naszego Jezusa Chrystusa. Dla czego gdy poznaiesz, że i ia pragnę oney błogosławioney nadziei, i że dostąpić iey niemogą, tylko co są czystego i prostego serca, masz to wziąc za twoy obowiązek, abyś pozwoliwszy mi żony, z tego nierządności kału mnie wydobył, i do czystego iak nayprędzey przywrocił życia.

I dla tegoć to otrzymania życia poiąłem żonę, ktorą tak postanowiłem utrzymać, iak słuszność i godziwość każe, ani dopuszczę, żeby

 mi

nes, atque gratias ullas abs te petam. Serventur ista a te aliis, quorum vita a nulla re turpi abhorret ob quæstum. Id solum a te peto, ut me cum uxore in matrimonio ponas, in quo solutus omni fornicationis formidine, certus expectem spem illam beatam & adventum gloriæ Magni Dei, & Salvatoris Domini nostri Jesu Christi. Quare cum intelligas & me cupidum esse illius beatæ spei, & ad eam pervenire non posse, nisi mundos & rectos corde, existimare debes rem tui officii esse, me ex hoc fornicationis cæno uxore data ereptum, pudicæ vitæ quam primum reddere.

Equidem hujus istius vitæ potiundæ causa uxorem duxi, quam ita retinere statui, uti jus fasque est, neque mihi hanc dum vivo, una vi extorqueri unquam sinam, neque etiam me divelli ab illa patiar. Id enim, cum religiosa ipsius Naturæ lege jura vetunt, tum illa Divi præcepta Pauli: *Alligatus es uxori, noli quærere solutionem.* Item: *iis, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a Viro non discedere*; præsertim cum eam nullo vitio decernente Apostolo: *si acceperis uxorem, non peccasti, & si nupserit virgo, non peccavit.*

At inquies: Vovisti castitatem. At non plus me hujusmodi voto ligatum putarem, quam si vovissem digito cælum attingere, aut tale quid facere, quod in manu mea situm non esset. Ejusmodi res fingi & optari possunt, præstari vero,

quia

mi ſą przez iedną moc wydarto, ani ścierpię, żeby mnie od niey oderwano. Bronią bowiem tego iuż ſame przyrodzone prawa, iuż one S. Pawła roſkazy: *Wſzedłes w związek z żoną, nieſzukayże rozwiązania.* I znowu: *Tym co się złączyli przez małżeńſtwo przykazuię nie ia, ale Pan, aby zona Męża nie opuſzczała*; oſobliwie kiedym ia ią bez żadney poiął przeſzkody, za wyrokiem Apoſtoła: *Jeśliś się ożenił, nie zgrzeſzyłeś, i Panna ieśli poſzła za mąż, nie zgrzeſzyła.*

Lecz powieſz: Poślubiłeś czyſtość. Ale nie bardzieybym mnie tym ślubem być ſądził obowiązanym, iak gdybym ślubował palcem nieba doſiągnąc, lub co uczynić takiego, coby w ręku moich niebyło. Takowe rzeczy w myśli ſobie wyſtawić, i onych pragnąć można uſkutecznić zaś, że ſą nad ſiły naſze, niemożna. Coż, gdy takie śluby tego ſą rodzaiu, że do wielu wiodą ſzpetności, czyliż ważyc u nas maią? Bynaymniey, iak rozumiem. Takowy był ślub Heroda, co dał się iedney nierządnicy pod czas bankietu przywieść do tego, że Jana ściąć kazał. Jakżeby to lepiey nierownie było, aby w tym ślub Heroda niebył przyſzedł do ſkutku! Ktoremu to gdy podobnym ieſt i on ślub powściągliwości, ktory na przeciwko mnie przywodzą, zachować go, chociaż uczyniony, niepowinienbym.

To bowiem godziwych ſlubow ma być piętnem: naprzod, żeby ſzpetności w ſobie niemiały,

quia extra captum nostrum sunt, a nobis possunt. Quid vero, cum talia vota ejus generis sunt, quæ multarum turpitudinum sunt causæ, etiamne apud nos valebunt? Minime opinor. Tale votum fuit Herodis, qui adductus est in convivio a scorto ut Joannem gladio feriret. Quanto autem melius fuerat in hoc votum Herodis non esse servatum! Cui cum simile istud votum continentiæ, quod contra me profertur, existat, a me servari etiam factum non deberet. Hæc enim legitimorum votorum ratio fuit, primum ut turpia non sint, deinde tolerabilia, postremo factu facilia.

Quale votum continentiæ non esse constat; nam ea turpitudine est, ut omnia illa præcepta deleat, quæ olim digito Deus scripsit suo: *non est bonum hominem solum esse. Non omnes possunt capere hoc verbum; qui potest capere, capiat. Quod si se non cotineant, nubant. Melius est nubere, quam uri.*

Deinde: *Propter fornicationem unusquisque uxorem habeat.* Atque hæc præcepta voto isto insidioso deleta extinctaque sunt. Quam vero tolerabilia ac factu facilia fuerint, plena exemplorum est Urbs Roma, fornicationesque publicæ testantur; quasi ita necesse esset, ut illa princeps pænas eorundem votorum daret, quibus ad omnem turpitudinem Ecclesiam Dei protraxit.

Si hoc Votum Continentiæ ex infirmitate vitæ, nostraque imbecillitate interpretemur, nihil

aliud

ły, potym żeby były znośne, nakoniec do wykonania łatwe. Tych własności, że ślub powściągliwości niema, rzecz oczywista; bo takiey ieſt ſzpetności iż wſzyſkie one przykazania zgładza, ktore niegdyś Bog palcem ſwoim napiſał: *Nie ieſt dobrze, żeby człowiek był ſam. Nie wſzyscy mogą poiąć to ſłowo; kto może poiąć niech poymuie. Jeśliby niewſtrzemieźliwemi byli, niech się żenią. Lepiey ieſt ożenić się, niżeli się palić.* I daley: *Dla uniknienia wſzeteczności, niech każdy ma zonę.*

I teć to przykazania owym ſlubem zdradliwym zgładzone i zniſzczone ſą. Jako zaś ſą znośne i łatwe do wykonania pełno ieſt przykładow w Rzymie, i poświadczaią to publiczne nierządy; właśnie iakby tak było potrzeba, aby pierwſze one w Swiecie Miaſto za śluby owe było pokarane, htoremi pociągneło Kościoł Boży do wſzeteczeńſtwa wſzelkiego.

Jeżeli slub ten powsciągliwości wedle niemocy życia, i ſłabych ſił naſzych tłumaczyć zechcemy doydziemy iż nic innego zaiſte nie ieſt, tylko pokrywka iakowaś niepoczciwości, pod ktorą się wſzyſtkie zbrodnie, cudzołożſtwa, i niewſtydy bezkarnie taią. Ty zapewnie ſam iako człowiek wiele wiekiem długim nauczony, i od powſzechney ułomności niewyięty, tak ſądzić koniecznie powinieneś.

Coż

aliud profecto illud esse reperiemus, quam latebram quandam nequitiæ, in qua omnia flagitia, stupra, atque libidines impune delitescunt. Tibi certe homini multa ætate docto, ac communi infirmitate prædito ita esse omnino debet videri.

Quid talia Vota, nisi aperta perjuria? propterea opinor, quod verum atque integrum illud votum cum ipso dono debet convenire; ut non plus sit in voto nostro, quam in ipso dono ab ipso Deo sit nobis concessum. Divus Paulus de Continentia ita scribit: *Volo omnes homines esse, sicut ego sum, sed unusquisque donum proprium habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.* Quod idem est, opinor, ac si dicat: volo, ut eam tu quoque virginitatem despondeas Deo, quam despondi ego, sed si tibi non est dono data eadem virginitas, quæ data est mihi, despondere eam Deo noli; fallet te spes, voti compos non eris. Donum ergo relinque meum, & sequere tuum; uxorem ducas, nec te peccare in eo existimes. Est enim honorabile connubium in omnibus, ac uxor ex contraria parte virginitati respondens donum est alterum, quod ab ipso Deo paratum est incontinentibus, quo igitur ipso, hoc votum est cassum, ea vovere, quæ neque capere, neque præstare ullo modo possem,

Dimittatur ergo a nobis, pui volumus pie vivere, hoc inane & insidiosum votum, ad eosque homines relegetur, qui deliciis affluentes Cu-

rios

Coż ſą takie ſluby ieśli nie oczywiſte krzywoprzyśięſtwa? dla czego tak rozumiem, iż prawdziwy, a nienaruſzony on ślub wedle miary łaſki być powinien; tak aby nic więcey w naſzym było ſlubie; tylko ilenam darem Boga ieſt dano S. Paweł o powściągliwości to pisze: *Chcę żeby wſzyscy ludzie nakſztałt mnie byli; ale każdy ma ſwoy dar od Boga, a to inny tak, inny inaczey.* Co, iak mi śię zdaie, iedno ieſt, iakby mowił: Chcę, abyś ty także poślubił dziewictwo Bogu, ktore ia poślubiłem; lecz ieśli niemaſz z daru tego dziewictwa, ktore mnie ieſt dane, nie poślubiay go Bogu; gdyż śię oſzukaſz, i celu niedoſtąpiſz. Dar mi tedy moy zoſtaw, a trzymay śię ſwego; poymiy Zonę i nie ſądź, byś w tey mierze zgrzeſzył.

Uczćiwe bowiem ieſt małżeńſtwo we wſzyſtkich, i żona, mowiąc za przeciwną ſtroną, ieſt drugim darem dziewictwu podobnym, ktory od ſamego Boga dla niewſtrzemieźliwych ieſt zgotowany; ſkąd przez to ſamo ſlub ow nic nieważy, ſlubować to, czegobym ia ani poiąć, ani wykonać niezdołał.

Porzućmy więc, ktorzy pobożnie żyć chcemy, prożny ten i zdradliwy ślub, i do tych go odeſzliymy ludzi, co pływaiąc w roſzoſzach, Kuryuſzow (c) po ſobie udaią, a roſpuſtnie żyią; co przybieraią na śię oſobę iakieyſi świątobliwości,

(c) Jeden z Rzymian wielkiey poczciwości mąż miał Imie, Kuryuſza.

rios (*c*) ſimulant, & bacchanalia vivunt; & qui ſibi ſumunt perſonam cujusdam ſanctitatis, eamque reddunt ſpectabilem regulis, atque votis & perjuriis, cum ſint pleni ſtupris; qui *Decretales* Romanas Univerſalis Eccleſiæ leges appellant.

Quaſi vero univerſalis ſit Eccleſia, quæ Deo ac naturæ repugnat, legesque ferat contrarias hisce legibus quas a Parente rerum Natura accepimus.

Quæ appetitu nobis ad procreandum dato, quid aliud egit aut juſſit, quam uxorem ducere, unde legitimum noſtrum extet genus?

Quam ſi Sacerdoti fas non eſſet ducere, neque appetitus ille ad procreandum naturalis, ſcelere aut culpa in nobis vacaret. At cum is in nobis inſtituto naturæ ſit legitimus, atque ſanctus, nemo negaverit illas leges nefarias haberi, quæ prohibent nubere; eos impios etiam eſſe ac ſacrilegos, qui damnant illos, qui uxore accepta naturam ſequuntur, optimum vivendi ducem. Quod cum ita ſit, alieniſſimas eas dicemus leges omnes ab univerſali Eccleſia, quæ legitimis nuptiis ſacerdotis adverſantur. Vera enim illa & integra Chriſti Eccleſia nunquam a natura, verboque Dei diſcedit. Iis enim illa duobus vivit, viget, regiturque. Quod ſi tu aut a natura usquam deflectas, aut verbum Dei ex Eccleſia tollas,

(c) Unus e Romanis ſummæ probitatis Vir, nomine Curius erat.

wości, i onę znakomitą czynią, ustawami, ślubowaniami, i krzywoprzysięstwy, gdyż są cali cudzołostwem skalani; ktorzy wyrocznie Rzymskie za prawa powszechnego Kościoła maią. Właśnie iakby to powszechny był Kościoł, co przeciw Bogu i przyrodzeniu walczy, i wnosi prawa onym prawom sprzeczne, ktoreśmy od Istności tworczcy wszech rzeczy odebrali. Tać to dawszy nam żądźę rodzenia, coż innego uczyniła, albo nakazała, iak żenić się, przez cobyśmy pewny nasz rodzay mieli?

Gdyby zonę poiąć, Xiędzu niebyło wolno, aniby żądza ona do rozradzania się, z przyrodzenia dana mogła być w nas bez zbrodni, albo winy. Lecz ponieważ ta prawem przyrodzenia iest u nas sprawiedliwa i święta, nikt przeć niebędzie, żeby prawa owe niemiały być niegodziwe, co żenić się bronią; i żeby ci bezbożnemi, i nawet świętokradź cami niebyli, co potępiaią tych, ktorzy biorąc zonę, idą za przyrodzeniem, naylepszym życia wodzem. Co gdy tak iest, możem mowic, iz te prawe wszystkie naydaley się od powszechnego Kościoła odstrzelaią, ktore prawemu żenieniu się Xięży są przeciwne. Prawdziwy bowiem ow i nienaruszony Chrystusa Kościoł nigdy od przyrodzenia, i słowa Boskiego nie odstępuie. Owszem tym dwoygiem żyie, stoi, i rządzi się. A ieśli ty, albo od przyrodzenia kiedy zchybisz, albo słowo Boskie z Kościoła wyrzucisz, nic w nim procz gromaydy złych ludzi, i

C schadz-

las, nihil nisi concilium malignantium, & conventum operantium iniquitatem in illa requiras. In quo Alexandrum ducem fuisse aperte constat, dum *Decretales* promulgavit, quibus connubium sacerdotum contubernium appellat, contra omnia Divina, atque humana jura. Neque enim aut lex Dei jussisset sacerdotem, Virginem ducere uxorem in Libro Levitico, capite 21. aut Apostolus honorabile connubium esse in omnibus promulgasset, si sacerdotis cum uxore, ut cum meretrice conjunctio, contubernium esset.

Quid? Nicæna Synodus Pannatii Egiptii ore, sacerdotis cum propria uxore concubitum, castitatem esse, tanta authoritate professa, parumne declarat Alexandrum III. oblitum Naturæ atque Dei, aperte esse mentitum? Quibus ille vim talem hominibus infirmis intulit, ut palam discederet a fide, attendens spiritibus erroris, & doctrinæ dæmoniorum, in hypocrisi loquens falsa.

Sacerdotium cum matrimonio non adversatur. Secum stare igitur simul in uno homine possunt. Ut olim in Patriarchis, Prophetis, & aliis sanctissimis Viris sacerdotibus; ut nunc stant in Græcia, Alexandria, Antiochia & alibi.

At Vicarius fuit ille Alexander Christi inquies? Fuerit sane vel Angelus de cælo. Tamen cum is aliud Evangelium de matrimonio, præ-

ſchadzki zbrodniarzow ſzukać niemaſz. Do czego, iz był Alexander przewodcą, oczywiſta rzecz ieſt, gdy one wyrocznie ogłoſił, w ktorych małżeńſtwo Xięzy zwie nałożniſtwem, przeciwko wſzelkim Boſkim i ludzkim prawom. Ani albowiem, albo prawo Boże byłoby nakazywało Xiędzu żenić śię z dziewicą w Xiędze Lewitow w rodziale 21. albo Apoſtoł małżeńſtwo za uczciwe we wſzyſtkich iawnie byłby potwierdził, gdyby Xiędza z zoną, iako z nierządnicą, złączenie nałożnietwem było.

Coż? Czyliż ſobor Niceńſki Xiędza z własną zoną ſpołkę; za czyſtość taką powagą przez Pannacyuſza Egipcianina uznaiąc, nie doſyć oświadcza, że Alexander III. zapomniawſzy przyrodzenia i Boga, ſtał śię oczywiſtym kłamcą? Przez co taki ludziom ułomnym gwałt uczynił, iż widocznie zdał się odſtąpić wiary, daiąc śię powodować duchom błędu, i nauce diabelſtwa, a fałſz w nieſzczerości i obłudzie ſieiąc.

Kapłańſtwo małżeńſtwu śię nie ſprzeciwia. Zaczym mogą śię razem w iednym mieścić człowieku: Jako niegdyś w Patryarchach, Prorokach, i innych ſwiętych Kapłanach; iako teraz także zwyczay ieſt w Gecyi, Alexandryi, Antyochyi i indziey.

Przecież to, on Alexander był Namieſtnikiem Chryſtuſa, rzeczeſz? Niech będzie choć i Anio-

ter quam quod traditum eſt nobis, prædicaverit, ſacramentumque illud magnum violaverit, contuberniumque appellaverit; id agens utique non Vicarius Chriſti, ſed Eccleſiæ fuit anathema.

Memini ego Juli principem ſedis veſtræ Petrum Galilæum, modo clavigerum, modo *Sathanam* dici a Domino, utrumque enim fuit. Cum enim ſapiebat ea, quæ hominum erant, *Sathan* a Domino jure vocabatur. Ad quem modum clavigerum ego fuiſſe Alexandrum profiterer, ſi de matrimonio præcipiens ex ſede veſtra ita juſſiſſet: *Si non contines, nubas.* At cum is capitali odio ab hoc iſto præcepto aperte diſcedat, uxoresque legitimas per ſuſpenſionis & excommunicationis ſententias ſacerdotes abjicere cogat contra illud præceptum Pauli: *Jis autem, qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a Viro non diſcedere; Sathanam* illum atque anathema fuiſſe, pronunciare cogor. Neque enim hoc jus in Eccleſia Chriſti vobis Pontificibus eſt, ut nobis contra præcepta Dei, contraque Naturæ jura leges imponatis; pœnamque ſanciatis capitis, verba etiam ad arbitrium veſtrum fingatis, quo rerum naturam evertatis. Quod codex illarum *Decretalium* facit, quas merito irridet Græcia, Alexandria, Antiochia, Germania, Bohemia, Ruſſia, ubi matrimonia Sacerdotum non contubernia, ſed connubia appellantur.

Cum

łem z Nieba. Jednakowoż, kiedy on inną o małżeństwie Ewanielią, nie tę, co nam ieſt podana, opowiadał, Sakrament ten wielki zneważył, i nałożnictwem nazwał, toć takie rzeczy czyniąc, pewnie nie Chrystuſa Namieſtnikiem, ale Kościoła był przeklęctwem.

Pomnę ia Juliuſzu, iż Xiąże ſtolicy waſzey Piotr Galileyczyk, iuż Klucznikiem, iuż Szatanem był zwany od Pana, boć to oboie było. Gdy bowiem temi ſobie rzeczami głowę zaprzątał, ktore się ſwiatowych ludzi tyczyły, ſprawiedliwie Pan zwał go Szatanem. Tym wzorem, iabym Alexandra Klucznikiem być uznał, gdyby nauczaiąc o małżeństwie z tey ſtolicy waſzey, tak był poſtanowił: Jeśliś niewſtrzemieźliwy, ożeńsię.

Lecz ponieważ on przez nieubłaganą nienawiść oczywiście od tego przykazania odſtępuie, i Zony prawe pod Karą zawieſzenia od urzędow, i wyklęcia od Kościoła, Xiężom porzucać nakazuie, przeciw onemu Pawła wyrokowi: *Tym, co się złączyli przez małżeństwo, przykazuię nie ia, ale Pan, aby zona męża nieopuſzczała;* iawnie powiedzieć ieſtem przymuſzony, iż był Szatanem i przeklęſtwem. Ani bowiem będąc Papieżami tę moc macie w Kościele Chryſtuſa, żebyście nam przeciwko przykazaniom Boga, i przeciwko przyrodzenia uſtawom, prawa narzucali, i karę gardła ſtanowili, ſłowa na-

Cum Evangelio mihi uxor detur, non possunt *Decretales* obstare, quibus constupravit Alexander Ecclesiam Dei. Itaque abs te peto Juli, quem Deus gremio Ecclesiæ præfecit, ut nostra vulnera sanes vino & oleo, hoc est, doctrina, & Sacramento. Habes doctrinam traditam a Deo, qua mihi ita præcipias: *Non mœchaberis.* Habes oleum, quo sanes mæchum, illud nempe: *Propter fornicationem, habeas uxorem tuam.* Ut a Domino de Baptismo est dictum: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit;* ita quoque ab eo est præceptum: *Quod si non contineant nubant.*

Neque enim sunt audiendi quidam hypocritæ tristes ac fornicarii, qui hoc de solis laicis dictum a Domino volunt esse. Quasi vero Dominus non aperte dicat: *Qui potest capere, capiat.* At scelus nefarium est putare id, quod in uno homine benedictio esset, illud ipsum in altero maledictionem esse. Nam quæro, num in laico matrimonium sit benedictio. Est sane summa. Quomodo igitur quæso hæc benedictio in sacerdotem translata maledictio existet? Quæ res repente hanc benedictionem in maledictionem convertet? Num Deus? At is bendixit mari & fæminæ, illisque insimul dixit: *Crescite & multiplicamini.* Num vero quod in suo loco non sit positum? Primum quæro, quare? Num sacerdos homo non est? Num sensum & humanitatem deposuit sacerdotio fungens? Minime. Ma-

net

wet wedle waſzego upodobania zmyślali, przecobyście rzeczy porządek wywrocili.

Co czyni Xięga onych wyroczni, z ktorych słuſznie naśmiewa się Grecya, Alexandrya, Antyochya, Niemcy, Czechy, Ruś, gdzie małżeństwa Xięży nie nałożnictwami, ale czyſtemi związkami nazywaią się.

Gdy mi Ewanielia zonę daie, niemogą przeſzkodzić wyrocznie, ktoremi Alexander zesromocił Kościoł Boży. Przeto proſzę Cię Juliuſzu, ktorego Bog nad łonem Kościoła przełożył, abyś naſze rany uleczył winem, i oleiem, to ieſt, nauką i Sakramentem. Maſz naukę podaną od Boga, za ktorey powodem tak mi maſz roſkazać: *nie cudzołoż*. Maſz oley ktorymbyś uleczył cudzołożcę to ieſt, ten: *Dla uniknienia wſzeteczności, miey zonę twoię.* Jako Pan o Chrzcie powiedział: *Ktokolwiek uwierzy, i Chrzeſt przyimie, zbawion będzie*; tak tenże przykazał: *Jeśliby w ſtrzemięźliwemi niebyli, niech się zenią.*

Ani Albowiem ſłuchać potrzeba niektorych obłudnikow ponurych a bezwſtydnych, ktorzy mowią iakoby to Pan o ſamych tylko świeckich miał powiedzieć. Właśnie, iakby Pańſkie ſłowa niebyły iaśne: *Kto może poiąć, niechay poymuie.* Alec i niegodziwą ieſt zbrodnią mniemać, iż co w iednym Człowieku ieſt błogoſławień-

net ergo in illo plena & integra natura apta ad gerendum ut in cæteris hominibus. Quam naturam Paulus Apoſtolus animo complexus, illam honeſtis nuptiis incluſit, ac honorabili connubio terminavit, *Episcopumque* ita ut & laicum unius uxoris Virum eſſe oportere pronuntiavit, filios habentem fideles. Si ergo neque Deus dator, neque ſacerdos acceptor matrimonii in nomine SSmæ. Trinitatis aliquid de Benedictione hac immutavit, fateri oportet, ut in laico, ita in clerico collocatum matrimonium benedictionem eſſe; nihilque de natura hac iſta immutari hominum ætatibus aut ordinibus. Hæret enim hæc in ipſis medullis, ac in nobis intima adeo eſt, ut neque mutari, neque evelli e nobis ullo modo poſſit.

Ita in clerico ineſt ſemen ad generandum ſicut in laico Teſtantur fornicationes, adulteria, &c. quibus peccant, dum ſanctas & legitimas damnant nuptias. Semen ſi in me Clerico ut in laico eſt, debetur ergo a me alteri. Hæc enim ratio ſeminis eſt, ut non ſit ejus, in quo eſt, ſed ſit alterius ab eo, in quo eſt.

Cui vis ergo deberi, aut a me tradi? Tu me Juli doce. Semen in me eſt, foras promit, retineri a me non poteſt. Vis, ut tradam illud ſcorto? Aut quid pejus? At utrumque horum alienum eſt ab homine Chriſtiano. Reſtat ergo, ut illud aut uxori Chriſtianæ a me ductæ tradatur, aut effluat, dilabaturque. At effluere ac dilabi illud pati,

quod

wieńſtwem, toż ſamo ieſt przekłęctwem w drugim. Bo pytam śię, czyli w ſwieckim małżeńſtwo ieſt błogosławieńſtwem? Jeſt wielkim zaiſte. Jakoż proſzę to błogosławieńſtwo na Xiędza przenieſione przekłęctwem śię ſtanie? Coż tak gwałtownie błogosławieńſtwo w przeklęctwo zamieni? Pewnie Bog? Lecz ten pobłogosławił męſzczyznie i niewieście, i oraz im rzekł: *Rośniycie i rozmnażaycie śię.* Pewnie, że nie ieſt podobno na ſwoim mieyſcu? Naprzod pytam, czemu? Alboż to Xiądz nie ieſt człowiekiem? Alboż te ſprawuiąc kapłańſtwo wyzuł śię z wſzelkiego czucia i ludzkości? Bynaymniey. Zoſtaie w nim tedy zupełne i całe przyrodzenie zdatne do działania, iako i w innych ludziach.

Ktore to powſzechne przyrodzenie Paweł Apoſtoł poznawſzy dobrze, pięknym go małżeńſtwa związkiem określił, i uczciwym obwarował małżeńſtwem, i że potrzeba ieſt, żeby Biſkup rownie, iako i człowiek ſwiecki mężem był iedney zony, i ſynow miał iedneyże wiary, wyraźnie powiedział. A ieżeli ani Bog, co dał, ani Xiądz co przyiął małzeńſtwo w imie Nays. Troycy, nic z tego błogosławieńſtwa nieodmienił, być to muſi, że iako w ſwieckim, tak i w duchownym, małżeńſtwo ieſt błogosławieńſtwem; i ze przyrodzenie to naſze żadney nie podpada odmianie, albo dla wieku, albo dla święcenia. Tkwi albowiem to w ſamym we-

quod procreandæ ſoboli a Deo eſt datum, ſcelus eſt ac facinus nefarium. Reſtat igitur, ut reddere illud tanquam debitum uxori jus fasque ſit, idque præcepto Apoſtoli Pauli, qui hoc noſtrum ſemen ad hunc modum in nobis diſpenſat: *Uxo-xori Vir debitum reddat, ſimiliter autem & uxor Viro.* Uxor ergo ſola erit receptrix legitima ejus, quod in clerico ad procreandum eſt; in quam uxorem ſine ſcelere ac crimine homo ſacerdos ita ſemen abjiciat, ut abjicit in terram ſubactam agricola, ut inde edatur, creeturque ex eo aliquid procreanti ſimile.

Timeant, ne ut Sodomam ac Gomorrham terra devoret, qui naturam quaſi matrem, Deum vero tanquam Patrem illius impie contemnunt, & contra jus & inſtituta illorum contendunt.

Tu etiam Juli memento, te in hac iſta vigilia Eccleſiæ non aliud eſſe, quam cuſtodem legum Naturæ & Dei, ut nunquam ab his neque ipſe diſcedas, neque alios diſcedere permittas. Neq; vero exiſtimare debes ullam rem aliam eſſe, qua nitatur tua Pontificia authoritas, quam iisce legibus præſtandis, quibus honeſtas inter homines pietasque ſervatur. Inde enim cognoscimus te non ſolum Vicarium, ſed etiam amicum Chriſti eſſe, qui cum cæteris, tum præcipue tibi dixit: *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis omnia, quæcunque dixi vobis.* Porro inter omnia præcepta hoc iſtud de matrimonio præceptum præcipuum eſt.

Secle-

wnętrzu, i tak nam ieſt iſtotne, iż ani się odmienić, ani nam być odięte żadnym niemoże ſpoſobem.

Rownie w duchownym, iako i w świeckim znayduie się naſienie do rodzenia zdolne. Stwierdzaią tę prawdę nierządności, cudzołoźtwa, &c. ktoremi grzeſzą, gdy ſwięte i prawe małżeńſtwa związki potępiaią. Mam w ſobie, duchownym będąc, naſienie, iak go ma i ſwiecki; winienem go tedy Komuś drugiemu. Boć ta ieſt własność naſienia, aby nie tego było, w kim ieſt, lecz kogoś innego, w ktorym go niema. Komuż chceſz żebym go był winien, albo odolał? Naucz mnie Juliuſzu? Jeſt we mnie naſienie, dobywa się ze mnie, ani go zatrzymać nie mogę. Pozwoliſzże, abym go oddał nierządnicy? albo co gorzey uczynił? ale to oboie nie przyſtoi na człowieka Chrześciańſkiego.

Pozoſtaie zatym, abym go albo zonie Chrześciańce odemnie poiętey oddał, albo żeby nadarmo wypłynęło i zniſzczało. Ale dopuścić, żeby nadarmo wypłynęło i zniſzczało, co Bog dał dla zpłodzenia potomſtwa, zbrodnia ieſt, i wyſtępek niegodziwy. Stąd idzie, iz oddać go, iako należytość zonie, ſłuſzna i ſprawiedliwa rzecz ieſt, a to wedle przykazu Apoſtoła Pawła, ktory o tym naſieniu naſzym w ten ſpoſob rozrządza: *Niech zonie mąż należytość oddaie, podobnie zaś i zona męzowi.* Zona więc

ſama

Sederunt ante te in iſta ſede Vicarii Chriſti, qui tamen amici ejus, ut res ipſa declarat, non fuerunt, Gregorius VII. qui ea aſperitate naturæ fuit, ut non ſolum futuras, ſed etiam præſentes uxores ſacerdotibus eripuerit. Alexander III. qui legibus matrimonium ex Eccleſia in perpetuum exterminavit. Bonifacius Suſpenſionibus, Excommunicationibus, proſcriptionibus, ac bonorum publicationibus contra Chriſti mandata; Calixtus quoque & alii idem egerunt.

Fuerunt hi Vicarii, non amici, alias de inſtituto illius aliquid non mutaſſent. Chriſtus nobis præſcripſit: *Qui non continet, nubat. Melius eſt nubere, quam uri. Honorabile connubium eſt in omnibus.* Illi vero Sodomam ediderunt. *Sacerdotum matrimonium, contubernium eſſe.* Item: *ſane providens attentius, ne deinceps clericus conjugatus ad Sacros Ordines admittatur.* Item: *Eos uxores dimittere, ſuſpenſionis, Excommunicationis ſententia compellere procuretis.* Quæ quidem non leges, ſed Sodomiorum clamores aſcenderunt ad Deum, ut illis auctoribus ſexus contemnatur a ſexu; ut omnes parochiœ, præbendæ, atque Canoniæ, ſcortis, adulteris, atque ſpuriis abundent; ut pæne tot ſint lupanaria, quot ſacerdotum domicilia.

Hi ſunt illi fructus Juli, quos produxit nobis cælibatus ille, quem vi atque armis Siricius in Hiſpania, Hildebrandus in Germania, Alexan-

der

prawnie odbierać to może, co w duchownym ku rodzeniu ieſt zdatnego; ktoreyby to zonie bez grzechu i przewinienia tak Xiądz oddawał naſienie, iako oddaie roli uprawney oracz, aby ſtąd co wyſzło, i utworzyło się coś podobnego tworzącemu.

Niech się lękaią aby ich iak Sodomę i Gomorrę ziemia nie pożarła, ktorzy przyrodzenie iako Matkę, Boga zaś iako iey Oyca lekce przez niezbożność ważą, i przeciwko prawu a uſtawom ich uporem idą.

Ty także Juliuſzu pamiętay, iż na tey Kościoła ſtraży nie co innego ieſteś, tylko ſtroż praw przyrodzonych i Boſkich, abyś od nich i ſam nigdy nieodſtępował, i innym odſtępować niedopuſzczał: Ani ſądzić maſz, żeby inna rzecz iaka była, na ktoreyby się ta powaga twoia Papieſka wſpierała, iako na dopełnianiu tych praw, ktoremi Uczciwość i pobożność między ludzmi utrzymuie się. Stąd albowiem poznaiemy, iżeś nietylko Namieſtnik, ale i przyiaciel Chryſtuſa, ktory ieśli do Kogo, tedy oſobliwie do Ciebie powiedział: *Wy przyiaciołmi memi ieſteście, ieżeli wykonacie wſzyſtko, cokolwiek wam mowiłem.* Między wſzyſtkiemi zaś przykazaniami, przykazanie to o małżeńſtwie ieſt ſzczegulnieyſze.

Sie-

der in cuncta Latina Ecclesia instituit. Non Patres, sed vitrici nostri, non pastores, sed lupi ovium Christi fuerunt. Nos reddiderunt ex membris Christi membra diaboli Græci, Alexandrini, Antiocheni reliquerunt Romam metu fornicationum, & æquum duxerunt jura Dei atque naturæ minoris subselii legibus anteponere, non erubescentis tabulas proferre contrarias tabulis Dei, in quibus olim digito Dei scriptum erat: *Non mœchaberis*. Qud illorum facinus si tu ipse approbes, & si nos coges secundum ipsum vivere, quomodo quæso socius furum non eris? aut quomodo cum adulteris portionem tuam non pones? mihi certe consimilem culpam effugere non videris posse, nisi aperte has Alexandri *Decretales* tanquam impias tabulas confregeris. Imo deterior erit tua causa. Illi enim quamvis ignorantia depravati, tum illo exemplo superiorum, transierunt omnis honestæ vitæ finem atque modum, fortasse possent dicere: se opinione ac spe continentiæ in sacerdotibus futuræ deceptos, illas *Decretales* scripsisse. Tu vero palam vides desperatam vitam nostram, qui cum naturæ repugnamque ab Alexandro coacti, id sequimur, quod assequi nequimus; non solum bipedum sed quadripedum nequissimi facti sumus.

Hæc dedecora, nisi matrimonio inter nos constituto quamprimum curaveris, eademque nobis causa ad deserendum te justa erit, quæ fue-

Siedzieli na tey ſtolicy przed tobą Namieſtnicy Chryſtuſa, ktorzy iednak iego przyiaciołmi nie byli, iako rzecz ſama pokazuie. Grzegorz VII. ktory tey z przyrodzenia był ſrogości, iż nie tylko na potym, lecz i ktore na ten czas mieli, zony Xiężom wydarł. Alexander III. ktory prawami małżeńſtwo z Kościoła na zawſze wyrzucił. Bonifacy zawieſzami, Wyklęciami, Wygnaniami, i Konfiſzkacyami przeciwko Chryſtuſa przykazaniem; Kalixt także i inni toż ſamo uczynili.

Byli Ci namieſtnikami, ale nie przyiaciołmi, bo inaczey, żadneyby w iego uſtanowieniu niebyli zrobili odmiany. Chryſtus nam przepiſał: *Kto nie ieſt wſtrzemięźliwy, niech się żeni. Lepiey ieſt ożenić się, niżeli się palić. Uczciwe ieſt małżeńſtwo we wſzyſtkich.* Oni zaś Sodomę nam wſkrzeſili. *Xięży małżeńſtwo*, mowią, *ieſt nałożnictwem.* I znowu: *Pilniey zaiſte zagradzaiąc żeby odtąd duchowny po ożenieniu do święcen niebył przyięty. I znowu: Do opuſczenia żon zagrożeniem zawieſzenia, i wyklęcia przymuſzać ich ſtaraycie się.* Ktore to nie tak prawa, iako raczey Sodomczykow wrzaſki doſzły do Boga, znać nieiakim ſpoſobem daiąc; iakto za ich ſprawą, płeć iedna popardza płcią drugą; iakto wſzyſtkie plebanie, proboſtwa, i Kanonie pełne ſą nierządnic, cudzołożcow, i bękartow; iakto tyle prawie ieſt domow nierządnych, ile Xiężych mieſzkań.

Te

rit olim Græcis, atque eundem jam exitum ſpectantibus Polonis. Quid enim quæſo nos retinebit? Num corona veſtra, num crux tuo affixa pedi?

Eo res venit, ut homines Turcicum quam Romanum tolerabiliorem putent eſſe dominatum. Turca enim aperte violentus eſt, nullam pietatem adverſus nos ſimulat, nullam manſuetudinem; Roma vero ad ipſam vim acerrimam, hypocriſim inſidioſiſſimam addidit. Habet enim poteſtatem, urbes, exercitus, duces, ſed habet præter hæc illa quoque, quæ ex ſumma manſuetudine ac Chriſtiana ſubmiſſione Dei prompta, ut *ſervos ſervorum*, *ſanctiſſimos*, *Reverendiſſimos*, *Reverendos*, *Venerabiles*, *Chriſti Vicarios*; quibus ſane nominibus quid manſuetius, aut ſubmiſſius fingi aut dici poteſt. Quæ tamen ipſa nomina quam apta ſunt, quamque congruunt cum bellis, cædibus, gentium atque urbium everſionibus? Hæc ergo cum plurimum diſtare alia ab aliis, vehementerque pugnare inter ſe cogantur, alterum horum Vobis homines concedunt; Vos videlicet, Dominos, Principes, Duces, eſſe, minime vero paſtores.

Qui homines erunt, qui veſtra inventa ſequentur, ut cogantur a vobis non ratione aliqua, aut ulla probabili doctrina, ſed iſto (*d*) Phalaridis decreto: *Volumus, jubemus, mandamus.* Cui ſi

(*d*) Nomen atrociſſimi olim in Græcia Tyranni.

Te są one owoce, ktore nam wyprowadziło owe bezżeństwo przemocą i bronią przez Syryciusza do Hiszpanii, przez Hildebranda do Niemiec, przez Alexandra do całego Kościoła Lacińskiego wniesione. Nie Oycami Ci, ale Oyczymami, nie pasterzami, ale wilkami owieczek Chrystusa byli. Z członkow Chrystusa uczynili nas członkami diabła. Grecy, Alexandryiczykowie, Antyocheńczykowie przez boiażn popadnienia w nierządności odstąpili Rzymu, i słuszną rzeczą być osądzili prawa Boskie i przyrodzone nad prawa mnieyszego rzędu pzełożyć, ważącego się wystawiać tablice, przeciwne tablicom Boskim, gdzie palcem samego Boga było napisano; *nie cudzołoż*. Ktory to ich postępek ieśli pochwalasz, i nas przymuszasz żyć podług niego, iako proszę nie miałbyś się stać towarzyszem złodzieiow: albo iakobyś nie poszedł z cudzołożcami społeczność? Mnie przynaymniey tak się zdaie, iż podobney nie Uydziesz winy, ieżeli te Alexandra wyrocznie w oczach wszystkich iako niezbożne tablice niepokruszysz. Owszem gorsza twa będzie sprawa.

Oni bowiem, chociaż przywłaszczoną sobie zbytnią powagą zepsowani, i złym dawnieyszych uwiedzeni przykładem, wszelką zycia uczciwego miarę i granicę przestąpili, mogliby podobno powiedzieć: że otuchą i nadzieią powściągliwości przyszłey Kapłanow oszukani. Wyrocznie one napisali. Ty zaś oczywiscie widzisz, iż rospaczać nam przychodzi o zyciu naszym, kto-

ſi non obtemperamus, præfertis illum ſæcularis poteſtatis gladium, quem vobis nullo exemplo arrogatis, Chriſtus enim, cujus Vos Vicarii, eo nusquam eſt uſus.

Illa eſt ſumma, ut ſciamus Chriſtum Jeſum *Mediatorem* eſſe Dei atque hominum, ſolum illum *interceſſorem* noſtrum, propterea unicam ſpem, vitam ac præſidium noſtrum. Illius nos gratia ſalvat, contritisque vere Deus absque *Jubilæo* indulget.

Malumus eſſe absque Pontifice, quam vitam pudicam relinquere Pontificis gratia, At capite carebitis? ad primum Chriſtum Dominum recurremus. Erimus quidem nos oves ſine paſtore, attamen ſervi, non absque Domino; illo, inquam, qui ut apud Ezechielem eſt, *requiret gregem ſuum de manu paſtorum, & ceſſare eos faciet, ut ultra non pascarit gregem; ne pascant amplius paſtores ſemetipſos; & liberabit gregem ſuum de ore eorum, & non erimus illis ultra in escam.* Horribilis oratio illis imprimis pertimescenda qui Pontificiæ poteſtatis arrogantia, quaſi abſolutiſſima ſit, ita ambulant, ut licere ſibi abuti eo grege putent, & pascere non in lege Dei, ſed in inventis hominum; vepresque *Decretalium* pro Evangelico cytiſo proponunt.

rzy gdy przeciw przyrodzeniu walczemy przymuſzeni od Alexandra, do rego zmierzamy, czego doſiąc niemożemy nietylko z ludzi ale z bydląt ſtaliśmy śię naygorſzemi.

Te zakały, ieżeli przez przywrocenie nam małżeńſtwa nie uleczyſz, też ſamę przyczynę do opuſzczenia cię ſprawiedliwą będziemy mieli, ktorą niegdyś Grecy, i iuż tegoż prawie czekaiący Polacy. Bo coż proſzę nas zatrzyma? Czy Waſza korona? czy krzyż na obuwiu nog twoich.

Do tego przyſzło, że ludzie panowanie Tureckie znośnieyſzym być ſądzą niżli ieſt panowanie Rzymſkie, Turek bowiem iawnie gwałt czyni, niezmyśla żadney ku nam miłości, żadney łagodności. Rzym zaś do nayprzykrzeyſzey przemocy obłudę nayzdradliwſzą nadto przydał. Ma bowiem potęgę; Miaſta, Woyſka, Wodze, ale ma także procz onych, i te rzeczy, co ſą z nayw iękſzey łagodności i pokory Chrześciańſkiey wzięte; iakoto: *ſługi ſług, Nayświętſzych, Nayprzewielebnieyſzych, Wielebnych, Czcigodnych, Chryſtuſa Namieſtnikow*; nad ktore to imiona co łagodnieyſzego, co uniżeńſzego pomyſleć albo mowić można? Ktore iednak też ſame imiona iakoż śię ſtoſuią, iakoż śię zgadzaią z Woynami z morderſtwami, z Narodow i miaſt niſzczeniem? Ze więc te rzeczy całe ſą od ſiebie dalekie, i bardzo ſobie śię ſprzeciwiać muſzą, przeto iedno z nich ludzie wam przyznaią; toieſt: żeście Panami, Xiążętami, Wodzami, nie zaś Paſterzami.

Js caufa apud vos cadit, qui omnibus rebus ad rem Divinam cum fit inftructior, in ferior audacia reperitur & mammona.

Homines docti & pii in facerdotiorum petitione indoctis atque impiis fæpe cedunt.

Turba purpurata omnia in Ecclefia occupat, atque fola omnibus rebus dominatur, cunctaque ad fe convertit.

Nundinationes rerum facrarum, regulæ vendendarum rerum, venales gratiæ, quid quam præda fceleratorum funt?

Beneficiati penetrant aulas & limina Regum, officiique ac nominis fui obliti, turpes funt atque infames, ut ementiantur *beneficia.* Ibi funt cum eo faftu ac fupercilio, ut illorum fpiritualitas Divina omnis fuperbiam exfuperet aulicam.

Tu Juli hic fortaffe decurres ad illud extremum, atque ultimum veftrum præfidium: *Excommunicabo te.* Quid hoc fit? videamus. Excommunicare nihil aliud eft, quam ex cetu aliquo ejicere. Quæro igitur, ex quorum hominum cætu cum uxore me ejicies? Num ex fornicatorum, adulterorumque? At magnam Tibi habeo gratiam, quod me inter impudicos cum pudica uxore habitare noluifti. Reftat igitur, ut ex honeftorum maritorum cætu me ejicias. At illi

di-

Ktorzyż z ludzi będą, co za Waszemi poydą wynalazkami, ażebyście przymuszali nie sposobem iakim rozumnym, albo iaką nauką, ktorąby przyiąć można, ale owym (*d*) Falarysa wyrokiem: *Chcemy, ustanawiamy, nakazuiemy*. Ktoremu ieśli nieiesteśmy posłuszni, bierzecie się do onego świeckiey władzy miecza, ktory sobie żadnego niemaiąc przykładu przywłaszczacie. Albowiem Chrystus, ktorego iesteście namiestnikami, nigdy go nie użył.

Nam rzecz cała iest na tym, abyśmy wiedzieli, iz Chrystus Jezus Pośrzednikiem iest między Bogem i ludzmi; sam on Wstawcą iest naszym za nami; dla tego też iedyną iest nadzieią, życiem, i obroną naszą. Jego łaska nas zbawia, i Bog skruszonym prawdziwie bez nadopustu daie odpuszczenie.

Wolemy nie mieć Papieża, niżeli wstydliwego odbiegać życia dla Papieża. Lecz, bez głowy będziecie? do pierwszey głowy Chrystusa Pana uciekniemy się. Będziemyć my wprawdzie owce bez pasterza, iednakże sludzy nie bez Pana; onego, mowię, Pana, ktory, iako iest u Ezechiela, *dopomnie się swey trzody z rąk Pasterzow, i złoży ich z pasterstwa, żeby dłużey nie paśli trzody, żeby niepaśli daley pasterze samych siebie, i uwolni swą trzodę od gard a ich i niebędziemy im więcey na pokarm*. Straszna mowa, ktorey Ci naybardziey lękać się maią,

(*d*) Imie nayokrutnieyszego niegdyś w Grecyi Tyrana.

dicent: licere ad vitandam fornicationem, sobolemque procreandam ducere uxorem; naturale hoc jus esse, humanis inventis non cedere; postremo institutum ipsius Dei atque sanctum illud esse asseverabunt. Ita me illi complectentur, nec dimittent, sed summa vi retinebunt cum uxore. Remota igitur excommunicatione restat exilium. At ne hoc tentabis. Cum enim exilium calamitatem habeat, non culpam, nihil est, quod eam calamitatem metuam, a qua abest culpa. Quam enim, quæ so, culpam habet? uxorem ducere? eandem opinor, quam vivere. Deinde non tibi cum Italo res futura, sed cum Rutheno, non Pontificiæ, sed Regiæ potestatis homine, quem in exilium mittere possis. Comitia nostra peragunt; deliberationis autem ea est summa; Indignum cunctis ordinibus videri, fructibus Regni fornicationes urbis ali.

Sed dato: facies me exulem; profugiam ut Loth e Sodomis, ne videam peccantem Civitatem. Malo & ultra Sauromatas, ac glacialem Oceanum maritus potius salvus degam, quam vel in ipsius Jovis sinu scortator peream.

Nunquam, mihi crede, pænitebit me ejus vitæ, quam comitabitur honestas. Referent sæcula me Patriam potius, quam vitam pudicam relinquere maluisse, idemque mihi accidisse dicent, quod olim Aristidi Atheniensi acciderat, qui ob eam causam pulsus erat Patria, quod præter modum justus esset.

Et-

ią, co z Papieſkey władzy chełpiąc się, iakoby była nieograniczona, tak poſtępuią, iż za godziwą rzecz ſądzą zabłąkiwać tę trzodę i paść nie w prawie Boſkim i prawdziwey nauce Chryſtuſa, ale w ludzich wynalazkach, a ciernia Wyroczni zamiaſt Ewanielicznego ſzczodrzeńca ſtawiać.

U was ten przegrywa ſprawę, co we wſzyſtko ile do rzeczy Boſkich, ieſt nad innych zamożnieyſzy, mniey iednak nad innych ma zuchwałości i pieniędzy.

Ludzie uczeni i pobożni, gdźie idzie, o otrzymanie proboſtwa, nieuczonym i niezbożnym uſtąpić częſtokroć muſzą.

Gawiedź ſzarłatna wſzyſtko w Kościele Bożym poſiada, i ſama nad wſzyſtkim panuie, i wſzyſtko do ſiebie garnie.

Targi rzeczy ſwiętych, uſtawy przedawania, przedayne łaſki, cóż ſą ieżeli nie zdobycz zbrodniarżow?

Maiący przywiley ſtarania się o proboſtwo, lub co podobnego, cisną się do Dworow, i progow Krolewſkich, i na ſtan a imię ſwe niepamiętaiąc ſzpetnemi i bezczesnemi ſtaią się, byle, czego chcą, wyſgali. Tam z tą pychą i dumą ſtawią się, iż Boſkie ich one duchowieńſtwo nad dworſką goruie bardziey wynioſłość.

Tu ty podobno Juliuszu do oney naywiękſzey i oſtatniey waſzey udaſz się obrony: *Wyklnę Cię.* Co to ieſt? obaczmy. Wykląć, nic nie ieſt innego, tylko z iakiego zgromadzenia wyrzucić,

Erras & Deum ignoras Juli, ſi putas commodius Chriſtum loqui tecum, quam per homines ipſos poſſe, quorum incredibilem conſenſum ac plane conſpirationem ad occaſum tuæ poteſtatis cum videas, nihil aliud hoc eſſe interpretari debes, quam prædictionem diminutionis, aut certe converſionis poteſtatis tuæ.

Germaniam ſervam eſſe Romanarum libidinum Cæſar non coget, quæ olim ipſis Romanis rerum Dominis ſervire noluerit.

Joannes Dziaduſki *Epiſcopus* Præmislienſis ob ductam uxorem, me infamem pronuntiavit, bona mea publicavit, ut me Polonia pelleret, Sed in Comitiis Petricovienſibus mihi contra eum cuncti equites affuerunt, & ita apud Sigismundum Auguſtum Regem cauſam meam egerant, ac ſi in illa ſalus communis ſita eſſet Regni, & eo res eſt deducta, ut *Epiſcopus* me abſolveret; ea neceſſitate mihi impoſita a præcipuis in Comitiis Viris, ut ad te ſupplicetur pro diſpenſatione; & eo pacto & equitibus Polonis ſatisfiet, & tua Authoritas Pontificia in Polonia integra manebit.

Huic ergo ſive decreto, ſive pacto hominum ampliſſimorum ut ſatisfaciam ſupplex nunc precibus ac lachrymis proſtratus ad pedes tuos a te peto, ut meas rationes diligenter cognoscas. Confiteor enim palam me continere non poſſe; ſcor-

Pytam zatym, z ktorych ludzi zgromadzenia mnie z zonną wyrzuciſz? Czy z nierządnikow, i cudzołożcow? To ci wielkie mam dzięki, że niechciałeś, abym między bezwſtydnemi z wſtydliwą mieſzkał żoną. Zoſtaie więc, żebyś mnie z uczonych mężow ſpołeczeńſtwa wyrzucił. Ale oni powiedzą: iż godziſię dla uniknienia wſzeteczności i wydania potomka ſwiatu poiąć zonę: iż wrodzone to prawo wynalazkow ludzkim nſtępować niepowinno; nakoniec, iż to uſtanowienie ieſt Bozkie i ſwięte twierdzić będą. Tak oni mnie przy ſobie ſchronią, ani puſzczą, ale wſzelką ſiłą z żoną razem zatrzymaią. Oddaliwſzy tedy wyklęcie, pozoſtaie wygnanie. Lecz ani ſie oto niepokuſiſz. Bo gdy wygnanie ma przywiązane do ſiebie nieſzczęście, a nie iaką winę, nic niemaſz, przecobym ſię ſtrachał tego nieſzczęścia, od ktorego wſzelka daleka ieſt wina, Coż bowiem proſzę w tym za wina ieſt? Poiąć Zonę? też, rozumiem, co i żyć. Do tego nie z Włochem Ci to ſprawa, ale z Ruſinem, nie z Papieſkim, ale z Krolewſkim poddanym, abyś go miał ſłać na wygnanie.

Seym u nas odprawuie ſię, rady ta ieſt treść: Iż to ieſt żelżywa rzecz dla wſzyſtkich ſtanow, żeby dochodami Kroleſtwa tuczyły ſię nierządności Rzymſkie.

Lecz daymy; uczyniſz mnie wygnańcem; ucieknę iako Lot z Sodomy, abym na grzeſzące Miaſto nie patrzył. Wolę i za Sarmaty, i za morzem lodowatym mieſzkać w całości ożenio-

ſcortatorem etiam ac adulterum me ad hunc diem fuiſſe; ut merito uxorem a te poscam, non quam ducam ſed quam retineam. Ad quam ſane retinendam, nulla religio, nullumque votum obſtat mihi; nullum enim vovi, & ſi voviſſem, in tanta tamen infirmitudine illud valere non debet contra meam ſalutem, quam ſumma fornicatione collapſam vides eſſe. Quare uxorem mihi permittas, quam ita obſtinate a Te peto, ut ſi tu negaveris, ego tamen illam non ſim dimiſſurus. Verendum, ne uxore mihi a te negata reliquum authoritatis, quod in Polonia tibi reſtat, amittas. Scito enim me, ſi negaveris, ad omnes Regni ordines de integro cauſam hanc delaturum eſſe, ut omnibus notum faciam me tibi ſupplicaſſe, ſed tamen impetrare non potuiſſe. Petamque ab omnibus veniam, quo mihi liceat tuas excommunicatioes negligere propter cauſas, quas tibi ſcripſi, &, ſi Deus volet, in aliis libris ſcripturus ſum, (c) oſtendamque nos tibi obedientiam nullam prorſus debemus contra leges Naturæ viventis, contraque inſtituta Dei imperantis. Deinde negabo Te orbis paſtorem eſſe, cujus oves ſi eſſemus, non tu utique ea negares nobis, quibus ſalus noſtra ſuſtentatur. Tum etiam illa proferemus in medium, quæ adhuc myſteria in ſilentio apud nos latent domi, quibus planum fiet omnibus, me magna ratione abs te diſceſſiſſe, ac cæteros debere diſcedere.

Te

(c) Nihil tamen amplius hac in re ſcripſit, nam quod voluit conſecutus eſt.

ny, niżeli choćby na łonie Jowiſza w nałożnictwie nieczyſtym ginąć.

Nigdy wierzay mi, niebędzie mi żalu takie wieść życie, ktoremu ma towarzyſzyć uczciwość. Wſpominać będą wieki, że raczey oyczyznę, niżeli wſtydliwe życie porzuciłem, i powiedzą, że toz padło na mnie, co niegdyś na Aryſtydesa Ateńczyka, ktory przeto iedynie był z Oyczyzny wygnany, iż nadzwyczanie był ſprawiedliwy.

Błądziſz i Boga nieznaſz Juliuſzu, ieśli mniemaſz, że lepiey Chryſtus z tobą, niżeli przez ſamychże ludzi mowić może, ktorych dziwną zgodę i właśnie umowę na obalenie twey potęgi gdy widziſz, nie inaczey tłumaczyć to powinieneś, tylko za znak przepowiadaiący zmnieyſzenie, albo pewnie odmianę powagi Twoiey.

Niemcy, żeby żądzom Rzymſkim poſzły w niewolę, Ceſarz nie wymoże, ktore niegdyś Panom ſwiata ſamym Rzymianom ſłużyć niechciały.

Jan Dziaduſki Biſkup Przemyſki, żem poiął żonę, za niepoczciwego mnie rozſławił, dobra moie zkonfiſzkował, aby mnie wygnał z Polſki. Ale na Seymie Piotrkowſkim cała ſzlackta przecikwo niemu zamuą ſtanęła, i tak moiey ſprawy u Zygmunta Auguſta Krola popierała, iakoby na niey całość Kroleſtwa zalezała; i do tego na reſzcie przyſzło, że mnie Biſkup rozgrzeſzył; to na mnie włożywſzy przez znacznieyſzych Mężow ſeymuiących, abym cię pokornie o pozwolenie proſił; a tym ſpoſobem i Polſkiey ſzlachcie ſtanieśię zadośyć, i twoia powaga Papieſka w Polſzcze ocaleie. Ten

Te per ſanguinem Jeſu Chriſti, quo empti ac abluti ſumus, obteſtor, noli deſpicere preces meas; neque tecum ita cogita: quæ jactura autem in uno homine Rutheno eoque Barbaro fuerit? Veniat enim tibi in mentem pro me quoque illum Chriſtum eſſe mortuum, qui nonaginta novem ovibus relictis, me, qui aberraveram, in hac ſolitudine requiſivit, ac inventum humeris ad iſtud ovile retulit, cujus te Curatorem & villicum eſſe voluit. Provide, ne uxore mihi negata, multas mecum una oves amittas. Quid tu facilius facies, quanto intelliges magis, te præſcripto Romanorum Canonum uxorem mihi poſſe concedere, qui ſacerdotem maritatum, non matrimonio, ſed miniſterio privarunt. Ego autem omnibus ſacerdotiis ultro abdicatis, non tam pro miniſterio, quam pro matrimonio apud te laboro, quod mihi concedi a te ſupplici voce petenti æquum eſt. Quod ſi feceris, hanc Tibi habeto gratiam, ut neque fideliorem ſedi veſtræ hominem, neque obedientiorem tibi quemquam ſis habiturus.

Hæc

Ten więc czyli wyrok, czyli układ ludzi przeznaczonych żebym wypełnił, z prozbą i z płaczem u Nog twych ustany proszę Cię pokornie, żebyś przyczyny moie pilnie rozważył. Wyznaię albowiem otwarcie, że się powściągnąc nie mogę; żem nierządnikiem nawet i cudzołożcą był do tych czas; tak dalece, iż nie darmo proszę o Zonę, nia ktorę bym poiął, a lezktorąbym mieszkał. Przy ktorey zaiste, abym się utrzymał, żaden skrupuł, żaden ślub niepryeizkadza; ponieważ zadnegom ślubu nieuczynił, a choćbym był i uczynił, przecież ten przy takiey słabości ważyć niepowinien przeciwko zbawienia mego interesowi, ktory tak nadwątlony być widzisz nierządnictwem. Dla czego Zony mi pozwol, o ktorę tak uporczywie domagam się, że aczbyś mi odmowił, iabym iey iednak nie opuścił. Obawiać się potrzeba, ażebyś, broniąc mi zony, resztę powagi, ktorą masz w Polszcze, nie utracił. Wiedz bowiem, że ia, ieśli odmowisz, przed wszystkie Stany Krolestwa moią sprawę na nowo wytoczę, aby wiedzieli wszyscy, żem zanosił do ciebie prożbę, u nie uprosić niemogł. I wszystkich potym o darowenie mi poproszę, abym mogł niedbać na twe wyklęcia dla przyczyn, ktorem wypisał, i ieśli da Bog w innych xiążkach wypiszę (e) i pokażę. My Ci żadnego cale niewinniśmy posłuszeństwa przeciwko prawom zyiącego w nas przyrodzenia, i przeciw ustawom Boga roskazuiącego. Potym, nie znam cię swiata Pasterzem, ktorego gdybyśmy byli owcami, pewniebyś nam tego nieodmawiał, na czym zbawienie nasze stoi. Toż i one ieszcze przywiedziemy rzeczy, ktore dotąd iako taiemnice w domach u nas kryią się, z ktorych poznaią wszyscy, iż nie bez wielkiey przyczyny Ciebiem odstąpił, podobnie iako i inni odstepuią.

Przez krew Cię Jezusa Chrystusa, ktorą okupieni i omici iesteśmy nayusilniey proszę, niechciey memi pro-

(e) Nic iuż atoli w tey mierze nepisał. Bo czego chciał dostąpił.

Hæc erat ratio ſupplicationis meæ, hic etiam illius fuit finis, quæ apud te locum habeant precamur obnixe.

Sanctitatis veſtræ

Filius obedientiſſimus

Stanislaus Orichovius Ruthenus.

Datt. Præmiſſiæ, Oppido Ruſſiæ,

Feria 2da ante Pentecoſten

Anno Domini 1551.

Ex Libris

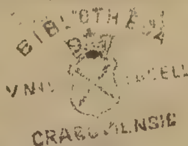
J. Maskiewicz

prozbami gardzić; ani tak ſobie myśl: Co zo ſtrataj w iednym Ruſinie i tym proſtaku ma być dla Kościoła? Pomnijy albowiem na to, iż za mnie także on Chryſtus umarł, ktory zoſtawiwſzy dziewięćdzieſiąt dziewięć owieczek, mnie. com się był zabłąkał, w tey ſzukał puſzczy, i znalazłſzy, na barkach zanioſł do owczarni, ktorey poztanowił cię Dozorcą i Goſpodarzem. Zapobiegay temu, żebyś przez odmowienie mi zony, więcey wraz ze mną owiec niepoſtradał. Co uczyniſz tym łatwiey, im poznaieſz lepiey, że wedle przepiſu Rzymſkich Kanonow, czyli praw Kościelnych zony mi pozwolić możeſz, ktore ożenionego Xiędza nie od małżeńſtwa, ale od ſprawowania urzędow Kościelnych odſądziły. Ja złożywſzy Xięſtwo z wſzyſtkiemi dochodami iego i obowiązkami, nie o Kościelną ſłużbę, lecz o małżeńſtwo u Ciebie domagam się, ktorego mi też, iako pokornie proſzącemu, abyś pozwolił, rzecz ſłuſzna ieſt. Co gdy uczyniſz, tę ci będę miał wdzięczność, że ani wiernieyſzego ſtolicy Waſzey człowieka ani poſłuſznieyſzego Tobie niebędzieſz miał nikogo nademnie.

To była przyczyna moiey prośby pokorney, ten także oney był koniec, ktore aby u Ciebie znalazły mieysce proſiem uſilnie

Swiątobliwości waszey ſyn
naypoſłuſznieyſzy Staniſław Orzechowſki Ruſin.

Datt. w Przemyſlu, Miaſteczku Ruſkim,
w poniedziałek przed Swiątkami, Roku Pańſkiego 1551.

60 —

